

Sodan ja turvallisuuden teknologiat Suomen historiassa

Sodankäyntiin on aina kuulunut monenlaista teknologiaa itse aseista ja linnoituksista joukkojen siirtovälineisiin ja huoltojärjestelmiin. Sodan muutos on sidoksissa teknologian kehitykseen, teollistumiseen ja yhteiskunnan teknologiaa koskeviin käsityksiin. Sodan koskettessa koko yhteiskuntaa siviilien ja infrastruktuurin suojele sekä yhteiskunnan toimintakyky näyttäytyvät tärkeinä turvallisuuskysymyksinä omine teknologisine ulottuvuuksineen. Silti kaikista uusista sotateknologioista ei tule ratkaisua koettuihin uhkakuviiin eikä uusi teknologia noin vain korvaa jo käytössä olevaa. Kaikki hankinnat eivät myöskään onnistu, minkä takia improvisaatiolla ja niukkuuden hallinnalla on merkityksensä sotateknologioiden kehityksessä.

Yksityinen tai julkinen sotateollisuus on olennainen sodankäynnin edellytys. Sen ja sota-voimien välille muodostuu monenlaisia hallinnan ja vuorovaikutuksen sidoksia niin rauhan kuin sodan aikana. Teknologian ja tuotannon taustalla hämmäyttävät tiede ja tuotekehitys sitovat yliopistot, ajatushautomotot ja laboratoriot osaksi sodan teknologisia verkostoja. Aseita, sotakoneita ja -järjestelmiä koskevien aikalaiskokemusten pelkistyminen arkkityypiksi kertomuksiksi tuottaa yhteisöllisesti jaettuun selviytymiskertomuksia traumaattisista kokemuksista hämärtäen näin sodan teknologisen muutoksen yhteiskunnallista vaikutusta.

Tässä teemanumerossa sodan ja turvallisuuden teknologiat nousevat osaksi Suomen tarinaa Ruotsin valtakunnan sotaisasta 1700-luvusta itsenäisen valtion 1900-luvun alkupuoliskon murrokseen. Kolme vertaisarvioitua artikkelia valottaa sodan teknologisen historian monia ulottuvuuksia ruokahuollosta naamiointiin ja tieteellisistä innovaatioista myyttisiin teknologiakäsityksiin. Numeron avaavassa artikkelissa *Kuivatun viljan varastoinnin maa* Helsingin yliopistossa väitöskirjaansa viimeistelevä Sampsa Hatakka valottaa Ruotsin valtion makasiinijärjestelmän merkitystä huoltovarmuudelle ja ruokahuollolle 1700-luvun puolivälissä. Toisessa pitkässä artikkelissa *Hehkulampuilla vihollista vastaan* tutkijatohtori Timo Vilén esittelee Alvar Wilskan suojavaalajärjestelmän kehitystä ja testausta Vuoksenlaaksossa toisen maailmansodan aikana. Kolmannessa, englanninkielisessä artikkelissa *The development of Finnish anti-tank weapons, 1918–1939* historiantutkija Michael Halila puretuu panssarintorjuntateknologian hankinnan ongelmiin Suomen puolustusvoimissa itsenäisyyden ensimmäisten vuosikymmenten aikana. Yhdessä nämä tutkimukset nostavat esiin uusia, tärkeitä näkökulmia sodankäynnin historiasta.

Aiheeseen käsittelemä täydentää Suomen kansallismuseossa nykyisin työskentelevän päätoimittajan arvostelu Ruotsin sotamuseon, Armémuseumiin näyttelyistä. Mukaan ehti myös Panu Nykäsen kirja-arvostelu Olavi Pihan mittavasta valimoteollisuuden historiasta *Suomen valimoteollisuus*.

Tekniikan Waiheita kamppailee edelleen omalla digitaalisella rintamallaan laadukkaan, suomenkielisen ja Suomea käsittelevän tekniikan historian puolesta. Vapaaehtoisvoimin tehty julkaisu tarvitsee jatkossakin harrastajien ja vapaaehtoisten pyyteetöntä tukea, Tekniikan Historian Seuran jäsenenä, aktiivisina historian harrastajina, toimittajina sekä vertaisarvioijina ja tekniikan historian tutkijoina ja kirjoittajina. Vaikka tämä numero ilmestyykin edellisen tavoin myöhässä, ovat kuluvan vuoden loput numerot jo työn alla. Pahoittelen viivästystä ja toivotan mitä järkevintä lukuhetkiä!

Aaro Sahari
Päätoimittaja